

Private stichting met bestuurs- mandaat: vennootschapsbelasting?

De private stichting is in opmars: als Belgische tool voor certificering, ter bescherming van het vermogen van bedrijfsleiders of voor de instandhouding van een patrimonium. Om dit doel te bereiken, kan zij handelen naar keuze. Het Hof van Beroep te Antwerpen oordeelt evenwel dat een stichting met bestuursmandaat de gevolgen van de vennootschapsbelasting moet dragen (Antwerpen, 2018/AR/619). Naar aanleiding van deze rechtspraak zetten we de krijtlijnen nog eens uit.

Certificering van aandelen

De (Belgische) private stichting bestaat ondertussen bijna 20 jaar. Waar zij in de eerste jaren een wat bedekt bestaan leidde, wint zij de laatste jaren aan belang(stelling). Recent was er zo nog heel wat aandacht voor private stichting 'Fons Pereos' van wijlen koningin Fabiola.

Initieel werd de stichting in België in het leven geroepen om, naar Nederlands voorbeeld, op te kunnen treden als administratiekantoor in kader van certificering van aandelen.

Met de recente vernieuwingen van het vennootschap- en verenigingsrecht, wordt verwacht dat de Belgische stichting deze rol steeds vaker zal gaan spelen. Zo volstaat vandaag 1 bestuurder voor de stichting, waar er aanvankelijk 3 nodig waren. Ook de kaaimantaks speelt een rol in deze evolutie: anders dan voor de Nederlandse stichting, stelt het vraagstuk naar de kwalificatie als 'juridische constructie' zich niet voor de Belgische stichting.

Belangeloos doel

Naast certificering is voor de Belgische private stichting ook een belangrijke rol weggelegd als doelvermogen. Ze laat immers toe om een bepaald vermogen af te zonderen om een belangeloos doel te realiseren. Bij de invoering had de wetgever ondermeer volgende situaties in gedachte: het handhaven van een collectie kunstwerken en/of instandhouding van een patrimonium; de steun aan de ontwikkeling van een regio; het creëren van een (wetenschappelijke/culturele) prijs of van een werk; zorgverstrekking aan een gehandicapt kind, ...

Ten tijde van de invoering van de stichting oordeelde de wetgever dat ook 'het bewaren van het familiale karakter van een onderneming' als een belangeloos doel aangemerkt kon worden (Memorie van toelichting, Parl. St., Kamer, 1998-99, nr. 1854/1, 24). Ook kan gewezen worden op het nut van een private stichting om het vermogen van ondernemers af te schermen tegen schuldeisers (Hoge Raad Nederland, 07.10.2016, 15/03323).

In de praktijk hebben stichtingen geregeld een mengvorm, waar verschillende van deze doelen naar voorkomen.

Rechtszeker fiscaal regime

Het fiscale regime van de private stichting is vrij stabiel. Zo kan de overgang van vermogen naar een private stichting veelal belastingvrij verlopen, of tegen verlaagde tarieven in de schenken erfbelasting. Stichters dienen zich er wel van bewust te zijn dat een overdracht in beginsel definitief is. Ook uitkeringen door een private stichting kunnen belastingvrij gebeuren, althans als de stichting discretionair beheerd wordt.

Op vlak van de inkomstenbelasting geldt voor de stichting zelf dat deze in beginsel onderworpen zal zijn aan de rechtspersonenbelasting. Daar wordt de stichting dus onderworpen aan belasting in functie van een beperkt aantal categorieën van inkomsten. ‘Winst’ wordt er in beginsel niet belast (bvb. ontvangen giften, opbrengsten van een actie voor het goede doel, ...).

Vennootschapsbelasting loert om de hoek

Gelet op de vereisten uit het WVV, moet de stichting optreden met belangeloos doel. Onder invloed van de liberalisering in het nieuwe vennootschaps- en verenigingsrecht, kan verwacht worden dat stichtingen (en – vooral – vzw’s) meer dan voorheen commerciële activiteiten ontwikkelen. De fiscale impact van deze wijziging zal zich de komende jaren ongetwijfeld laten voeren.

Indien de enige activiteit van de stichting bestaat in de certificering van effecten in de zin van de wet van 15 juli 1998, zullen de fiscale gevolgen onveranderd blijven.

Zo is uitdrukkelijk voorzien dat dergelijke stichting onderworpen is aan de rechtspersonenbelasting en niet aan de vennootschapsbelasting (art. 181, lid 1, 8° WIB 92 jo. art. 220, 3° WIB 92).

Als de stichting evenwel ook andere activiteiten uitvoert, moet er mogelijk met andere spelregels rekening gehouden worden. Zo werden in het verleden reeds heel wat vzw’s door de fiscus in het bad van de vennootschapsbelasting getrokken, wanneer deze ‘al te economisch actief’ waren. Dat komt omdat vzw’s of andere rechtspersonen zoals een stichting, voor fiscale doeleinden ook in de vennootschapsbelasting begrepen kunnen worden. Daartoe is wel vereist dat zij ‘een onderneming exploiteren of zich bezighoudt met verrichtingen van winstgevende aard’ (art. 2, §1, 5° WIB 92).

Private stichting met bestuursmandaat

In een arrest geeft het Hof van Beroep te Antwerpen haar invulling over toepassing van de vennootschapsbelasting in de context van een private stichting met bestuursmandaat. Statutair had de betrokken private stichting een belangeloos doel, met name ‘het waarborgen, het beschermen, het in stand houden en vrijwaren van de eenheid, van het familiaal karakter en van de stabiliteit van het patrimonium van de stichter en diens familie, alsook van de materiële en immateriële toekomst, de welstand, het levenskader, de goede verstandhouding en hechte banden van de naaste familie van de stichter na diens overlijden’. In de feiten bleek dat de stichting ook een bezoldigd bestuurdersmandaat uitoefende binnen een BVBA.

Hof van beroep

Het Hof neemt in het arrest vrij snel aan dat dit bestuursmandaat gezien kan worden als exploitatie van een onderneming, dan wel een verrichting van winstgevende aard. Dat brengt de stichting binnen het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting, tenzij zij zich bijvoorbeeld op de uitzonderingen in artikel 181 of 182 WIB 92 zou kunnen beroepen. Dit laatste artikel voorziet dat voor VZW's en stichtingen niet als verrichtingen van winstgevende aard aangemerkt, o.m. de verrichtingen die bestaan in een bedrijvigheid die slechts bijkomstig op nijverheids-, handels- of landbouwverrichtingen betrekking heeft, of niet volgens nijverheids- of handelsmethoden worden uitgevoerd (art. 182, 3° WIB 92).

Het Hof vond in casu evenwel dat het bestuursmandaat eerder de hoofdbedrijvigheid uitmaakte voor de stichting tijdens het betrokken aanslagjaar, in acht genomen onder meer dat de fondsen van de stichting, met name het te vrijwaren patrimonium, beperkt waren tot een beginvermogen van € 100 en een weliswaar permanente, maar eveneens beperkte, jaarlijkse financiering. De uitoefening van het bestuurdersmandaat kon volgens het Hof dan ook geenszins worden gekwalificeerd als bijkomstig aan de maatschappelijke activiteit van vrijwaring van het patrimonium van de private stichting.

Zoals vaak is een en ander een feitenkwestie. Naast het feit dat het bestuursmandaat in casu de belangrijkste bron van inkomsten voor de stichting was, zal ook het door de private stichting gefactureerde bedrag voor haar werkzaamheden de belastingadministratie en het Hof gesterkt hebben in het eindoordeel.

Zo bleek dat de stichting haar bestuursvergoeding van zo'n € 270.000 verkreeg, nog geen 3 weken na haar oprichting en haar aanstelling als bestuurder. Deze vergoeding bleek verder vrijwel integraal afkomstig van de verkoop van een onroerend goed door de patrimoniumvennootschap, waarvan de stichting bestuurder was.

Hoewel dit arrest de fiscus mogelijk sterkt in haar overtuiging om private stichtingen (en vzw's) aan de vennootschapsbelasting te onderwerpen, zal niet elke private stichting met een bestuursmandaat onderworpen kunnen worden aan de vennootschapsbelasting. Bestuurders van stichtingen en vzw's moeten zich alleszins wel hoeden om de vernieuwde mogelijkheden onder het WVV om economische activiteiten te ontwikkelen, zonder voorbehoud fiscaal door te trekken.

Gertjan Verachtert

Advocaat-vennoot
Sansen International Tax Lawyers

Fiscaal Pro

n° 6 – 22 februari 2021